

Jan Brůha *11* *Jan Brůha* *2/12*

Posudek rigorózní práce

Jan Brůha, Filozofické, náboženské a sociálně politické názory Karla Sabiny. Praha 2012, 115 s. + české a anglické resumé.

Pan Brůha vydal svůj text nejprve vlastním nákladem r. 2012, a potom (2013) jej předložil v Ústavu českých dějin FF UK jako rigorózní práci. Připojil k ní jako dodatek české a anglické resumé, jež na mě dělá dojem, že bylo napsáno v jistém chvatu, neboť místy obsahuje formulace, které by si zasloužily stylistické úpravy. Některé z nich jsou zkratkovité, viz např. první odstavec a téma tajných společností. Není mi totiž jasné, kdy Sabina tuto myšlenku vlastně opouští a v jakém smyslu, neboť jeden z jeho posledních románů Král Ferdinand V. (1875, reedice 2013) lze chápat téměř jako apoteózu českého repealu, jenž je v něm chápán jako tajný spolek, který byl schopen přikročit k nekonformním revolučním činům.

V kapitole Dosavadní literatura k tématu (s. 11 – 15) autor nevysvětluje, proč soustavněji nereflktuje metodologické přístupy dalších sabinovských autorů, jakými byli Julius Fučík, Jaroslav Purš, Slavomír Ravik, Karel Kazbunda, Michal Charypar a Petr Kovařík. Všichni totiž chtěli, resp. chtějí aktivně ovlivňovat výklad svého tématu, ať již s ohledem na Sabinovu „zradu“, záhadnost povahy, či jeho navrácení do kontextu české kultury jakožto směřodatné osobnosti. Pan Brůha uvádí sice tyto autory v závěrečném seznamu použité literatury, nicméně předtím se vymezuje k jejich konceptualizacím jen příležitostně nebo vůbec ne. Ostatně už samotná diskursivní analýza sabinovské literatury by dnes vydala na samostatné pojednání. Nelze též pochybovat o tom, že by takový krok byl již nanejvýš žádoucí.

Na pevnější výkladovou půdu se posuzovaný text dostává v kapitolách, v nichž se věnuje vlastnímu tématu, tj. tam, kde jde bezprostředně o filozofické, náboženské a sociálně politické názory Karla Sabiny. Jejich výklad je solidně informovaný (s. 29 - 37). Registruje přitom, jakož ostatně i jinde, různé inspirativní vlivy. Těch bylo ovšem vskutku značné množství vzhledem

ke schopnosti Brůhova protagonisty osvojovat si v u nás nezvyklé míře zahraniční intelektuální podněty; některé z nich pak opouštět a k jiným se zase po čase vracet. Autorův názor, že Sabinovy myšlenky vyústily v sociálně orientovaný humanismus, kladoucí důraz na sblížování intelektuální a fyzické práce, výchovu nižších společenských vrstev, svobodný duchovní rozvoj, překonávání individualismu, antietatistický družstevní socialismus a příp. i jiné formy zaměstnanecké participace na podnikání (s. 37 aj.), vytváří dobře přijatelnou interpretační osu celé monografie. Nicméně by jej bylo možno konfrontovat s alternativním pohledem; zda Sabinovy texty obsahují kontinuitu hodnotových orientací, resp. co ji vlastně posiluje nebo ruší. Do jaké míry v nich dochází k volnější hře mezi různými rovinami a žánry jeho argumentace a jak se do nich promítá skutečnost, že nezřídka psal prostě proto, aby se vůbec uživil?

Je tu též problém, proč z nich nevznikla vlivná diskursivní formace alespoň v době, než byl odhalen jako policejní agent (1872). Proč v českém prostředí, přestože v něm sehrávalo značnou roli kulturní plebejství, měly, jak si myslím, jen komplementární roli. Přístup pana Brůhy na řadě míst překračuje nároky na běžnou rigorózní práci, již posouvá do oblasti intelektuálních dějin. Za přínosné považuji jeho pasáže zdůrazňující vliv francouzských sociálních reformátorů (viz hl. Louis Blanc) na Sabinovo myšlení (s. 43 an., 47, 106 aj.). Dále je to výklad Sabinovy angažovanosti v revoluci 1848 – 1849 (s. 59 – 72) a rozbor pojednání o Duchovním komunismu z r. 1861 (s. 44 – 47 a 75 – 77). Poněkud kumulativním dojmem působí jeho výklad doby po revoluci 1848 – 1849 (s. 73 – 107), na nějž nenavazuje bohužel žádný závěr. S tímto stanoviskem *navrhují* posuzovaný text pro přijetí k obhajobě.

Praha 1. 10. 2013

